

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

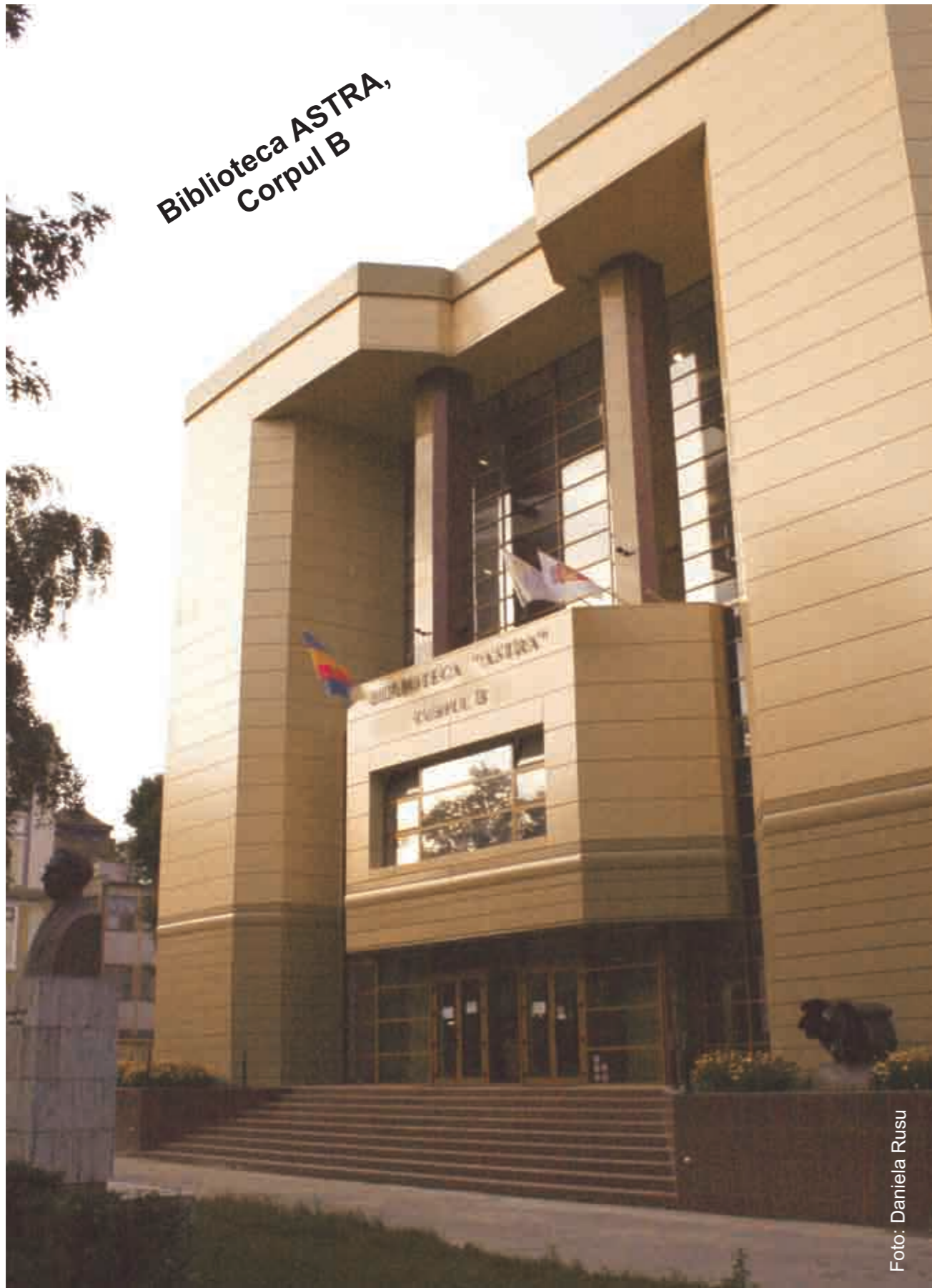
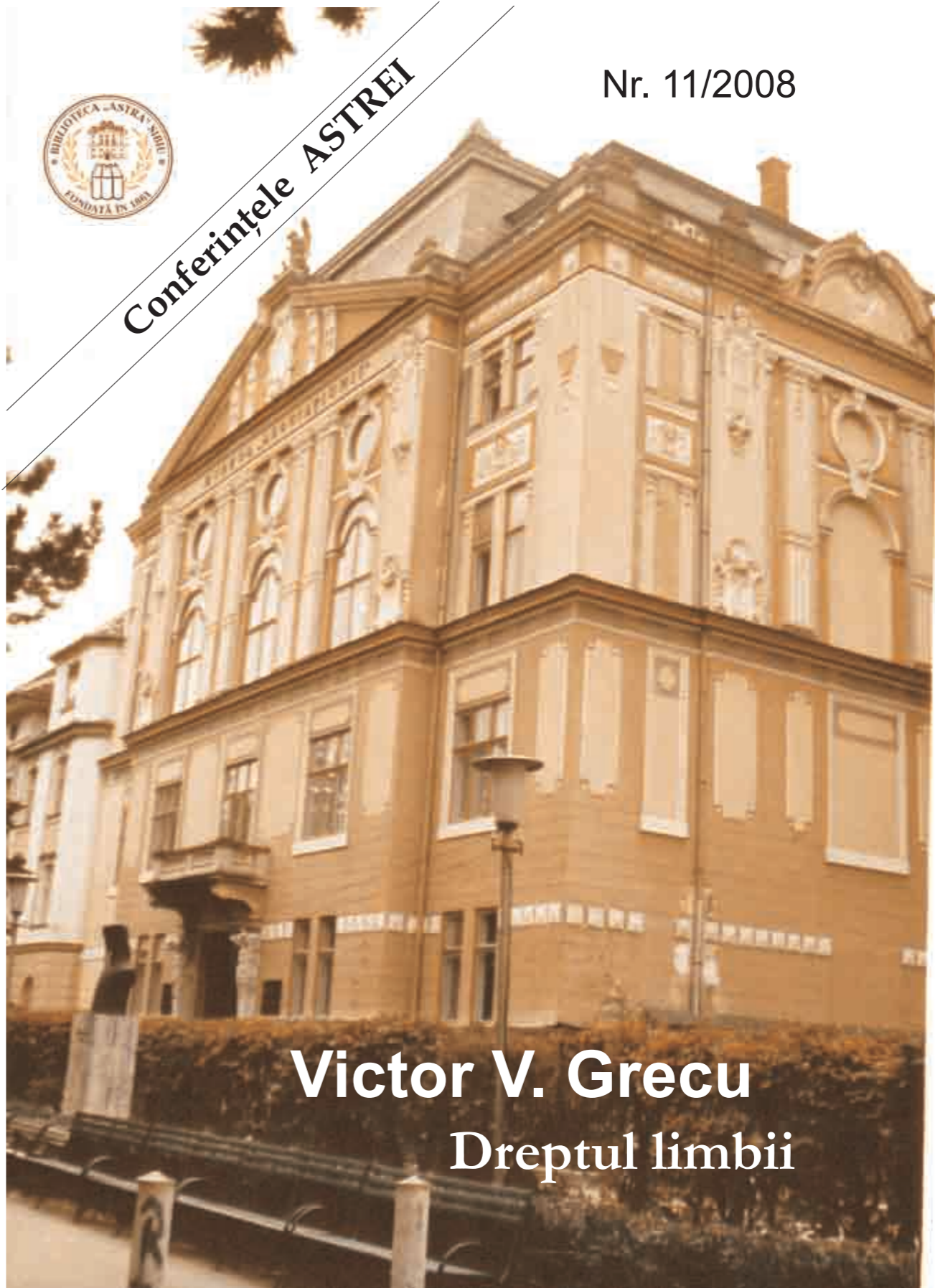

Foto: Daniela Rusu

Conferințele ASTREI

Nr. 11/2008

Victor V. Grecu
Dreptul limbii

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințele ASTREI
Victor V. Grecu: Dreptul limbii

Coordonatorul colecției: **Onuc Nemeș-Vintilă**
Tehnoredactare computerizată: Daniela Rusu
Grafică copertă: Daniela Rusu
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 30 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. George Barițiu, nr. 5/7
550178 Sibiu/România

Tel: +40 269 210551
Fax: +40 269 215775
Internet: www.bjastrasibiu.ro
E-mail.: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Victor V. Grecu
1937

Date bio-bibliografice

DATA NAȘTERII: 25 mai 1937, Sibiu

STUDII: Liceul Militar „Dimitrie Cantemir”, Predeal, Liceul „Gheorghe Lazăr” Sibiu, 1954. Facultatea de Filologie, Istorie, Filosofie, a Universității „Babeș-Bolyai” Cluj, 1959.

Gradul definitiv, în învățământul liceal, specialitatea *Filosofie*, la Universitatea din Timișoara, 1963.

DOCTOR ÎN FILOLOGIE, la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, 1973, specialitatea *Limbă literară, stilistică*, cu teza: *Cultivarea și unificarea limbii române literare în Transilvania, în secolul al XIX-lea*.

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC DE DOCTORAT, din 1995, domeniul Științe Umane, ramura de știință Filologie, specializarea *Stilistică și poetică*, având în prezent în îndrumare 23 de doctoranzi și 26 cu titlul științific confirmat.

DOCTOR HONORIS CAUSA, al Universității din Oradea, 2003, și al Universității „Aurel Vlaicu”, din Arad, 2005.

Vechime totală în învățământ: 46 de ani și 40 de ani în învățământul superior.

În prezent: profesor titular la Facultatea de Litere și Arte a Universității „Lucian Blaga”, Sibiu.

Activități și funcții îndeplinite: profesor în învățământul liceal (1959–1962), șef Secție Învățământ Oltenia (1963–1965), din 1965 la Institutul Pedagogic / Institutul de Învățământ Superior Oradea: asistent cu delegație de lector (1965),

lector, 1967, apoi, după transferarea, din motive familiale, la Sibiu, la Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, conferențiar, 1990, profesor universitar titular, 1992 și în prezent. Din 1995 conducător științific de doctorat.

Din 1980 și în prezent, în paralel cercetător științific principal I al Academiei Române, la Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu al Academiei Române, funcție pe care o continui în calitate de colaborator extern la grantul *Dicționarul general al literaturii române și Monografia „Tribunei”*, fiind, totodată, și redactor șef la revista Institutului, *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu*.

Funcții universitare îndeplinite: șef de catedră Oradea–Sibiu, 1966–2004, la Oradea: prodecan, 1987–1968, decan, 1968–1970, prorector 1971–1973 la desființarea postului respectiv, secretar științific al Senatului, 1968–1971, prorector al Seminarului Pedagogic Universitar, 1970–1975.

Cursuri universitare elaborate și predate: Limba Română Contemporană, Introducere în Lingvistică (anul I), Introducere în Lingvistica Romanică (curs special), Gramatica Limbii Române (an I, II), Istoria Lingvisticii Românești (an III, IV), Lingvistică Generală și Comparată (an I, IV), Istoria Limbii Române Literare (an III), Limba și stilul poeziei și prozei scriitorilor clasici (anul III), Stilistică (an IV), Folclor Literar Românesc (an I), Curs special de Literatură Universală Comparată (an IV), Introducere în metodologia cercetării științifice-filologice (anul I), Lingvistică structurală și matematică, curs special (anul IV), Stilistica generală și funcțională (anul IV), Expresivitatea limbajului operei literare (anul IV), precum și seminarii la diverse discipline. Pentru predarea acestor discipline am multiplicat mai multe cursuri: *Folclor Literar românesc*, partea I, Oradea, 1968; *Limba română contemporană*, Tipografia Universității București, 1974; *Introducere în lingvistică*, Oradea, 1975, *Lingvistică generală și comparată*, vol. I, Sibiu, 1979, *Lingvistică generală și comparată*, vol. I, ed. a II-a, Editura „Alma Mater”, Sibiu, 2002; *Limba română contemporană*, vol. II, ed. a II-a, Editura „Alma Mater”, Sibiu, 2003; *Lingvistică generală și comparată*, vol. II, Editura „Alma Mater”, Sibiu, 2004; *Limba română contemporană*, vol. I, ed. a II-a, Editura „Alma Mater”, Sibiu, 2005, *Istoria limbii române*, Editura „Sapientia” Cluj-Napoca, 2005, *Stilistică generală și funcțională*, Sibiu, 2006.

Activitate științifică: 107 studii și articole în toate revistele științifice de specialitate din țară, precum și peste hotare; 14 cărți în edituri de stat ori sub egida unor foruri științifice naționale din țară, 1 în Italia, în colaborare cu I. N. Ciolan (*Transilvania – ultima prigoană maghiară*, Roma, Italia, 1980), apoi, dintre cele tipărite în țară: *Studii de istorie a lingvisticii românești*, București, 1971, *Școala Ardeleană și unitatea limbii române literare*, Timișoara, 1973, *Revoluția, Unirea, Independența în Transilvania*, Cluj, 1984, *Limbă și Națiune*, Timișoara, 1986, *Idealul unității naționale în presa românească*, Cluj, 1996 etc.

Redactor șef la *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu al Academiei Române*, ajuns la vol. XV, și la *Cercetări de limbă și literatură* (Societatea de Științe Filologice din România) ajuns la tom XIII.

Activități științifice și universitare internaționale: în anul 1992 am participat în S.U.A., cu comunicări, la cel de-al IV-lea Congres Internațional de Dialectologie și Cultură Macedo-Română, la Sacred Heart University, Fairfield, New Haven, Connecticut, și am susținut prelegeri, expuneri și comunicări la diverse sesiuni științifice, simpozioane și universități: Kitckener, Hamilton, Ontario – Canada; Jackson, Michigan, Detroit, Columbus – Ohio, Princeton, Philadelphia – New Jersey, Orlando – Florida etc.

În anul 1998 am desfășurat activități didactice și științifice la Universitatea Rennes 2, Franța, inițiind și dezvoltând fertile relații de parteneriat și cooperare.

În anul 2001 și 2003 am ținut prelegeri universitare și comunicări la Universitatea „Alecă Russo”, Bălți, Universitatea „Ion Creangă”, Chișinău și Academia de Științe a Republicii Moldova.

În anul 2004 am ținut cursuri la Universitatea Pedagogică de Stat Cahul, Universitatea „I. Creangă” Chișinău, R. Moldova, Universitatea din Cernăuți, Ucraina.

Prezență în organisme și foruri științifice: membru al Asociației Oamenilor de Știință din România / Academia Oamenilor de Știință din România, din 1973; al Societății de Științe Filologice din România, din 1968; vicepreședinte al Consiliului Național al Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român ASTRA, din 1990 și în prezent, membru al Biroului Executiv al Congresului Spiritualității Românești, 2004.

Distincții: „Profesor fruntaș”, 1964, „Medalia Muncii”, 1969, „Ordinul Muncii” clasa a III-a, 1972, Diploma de onoare a Senatului Universității „Lucian Blaga”, 2000. Diploma de excelență a Congresului Spiritualității Românești, 2003, Medalia „Merite pentru învățământ” clasa I, 2004.

Sunt căsătorit, soția mea, Grecu Marinela, născută Miu, este învățătoare, gr. I, pensionară. Avem un băiat, Grecu Victor, inginer.

Domiciliul stabil al subsemnatului este în Sibiu, str. Zaharia Boiu, nr. 4A, 550006; telefon: 0269 / 21 68 10, mobil: 0744 379663.

Din această serie au apărut conferințele ținute de:

Octavian Paler
Constantin Noica
Horia Bernea
Rodica Braga
Mircea Braga
Ion Agârbiceanu (*restituiri vol. I, vol. II*)
(1a) Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007
Pr. acad. Mircea Păcurariu
Ioan Lupaș

Conferințe pregătite pentru editare:

Eginald Schlattner
Joachim Wittstock
Nora Iuga
Liliana Ursu
Iuliu Paul

VICTOR. V. GRECU

DREPTUL LIMBII*

În evoluția oricărei națiuni, a oricărui popor, limba, cu menirea ei esențială de a mijloci comunicarea și de a stimula înflorirea civilizației, reprezintă cel mai important element de recunoaștere și constituire a unității naționale. Ea este, totodată, nu numai semnul fundamental al identității etnice, ci și o mărturie a naționalității, o condiție a existenței naționale, și principalul factor de coeziune națională, liantul de o imprevizibilă forță coercitivă. În unitatea limbii se întrupează cea mai fidelă și mai convingătoare expresie a unității naționale. Limba întruchipează însăși ființa neamului, totalitatea, unitatea lui, tocmai unitatea națională care nu poate fi altfel afirmată. Din vârsta etnogenezii sale, limba, alături de istorie și de credință, veneau să legitimeze aspirațiile și drepturile românilor, să le dea perspectivă, inoculând luptelor acestora tenacitatea și patosul care le-au caracterizat, perpetuându-le incandescența. Istoria și limba erau primele chemate, nesocotind, granițele, să releve unitatea națională, să fortifice conștiința unității naționale. Ele deschideau tuturor orizontul larg al întreg neamului românesc, anticipau asupra viitoarei unități naționale. Interesul manifestat față de istorie și limbă avea o solidă fundamentare de ordin național patriotic; ele trebuiau să oglindească unitatea și să slujească luptei pentru unificarea politică. Istoria și limba, puse la temelia luptei naționale, au devenit, totodată, inegalabilul ei suport moral.

---

* Conferință ținută la Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu, în ziua de 2 februarie 2008 la Ședința Comitetului Central al Asociațiunii (ASTRA)

Evoluția realităților din ultima vreme, din Republica Moldova, neprielnice românilor majoritari de aici, legate de suprimarea drepturilor acestora în privința statutului limbii române, prin tentativa înlocuirii glotonimului *limba română* – simbolizare și rezultat al romanității poporului și latinității limbii sale, recunoscute, în virtutea temeiurilor etnice, istorice, geopolitice și culturale, ineluctabile și inalienabile, și afirmate, încă dinainte de secolul al XIV-lea, începând de la marii voievozi, de către toate marile personalități științifice, politice, culturale, religioase, etc., românești și străine – cu cel de „limbă moldovenească”, cu interdicția folosirii celui dintâi, printr-o sfidare simptomatică a adevărurilor axiomatice ale istoriei, drepturi legiferate în lumea contemporană de toate forurile internaționale, au stârnit, în toate mediile românești din țara noastră, adâncă îngrijorare și dezaprobare, asemenea acte fiind emanații și manifestări ale unei politici, subtile dar abile, de îngrădire a drepturilor naturale și libertăților cetățenești ale românilor, cu sumbre ecouri și consecințe asupra viitorului acestora.

Pentru argumentarea acestor drepturi, dacă mai este, încă, nevoie, spre a veșteji cerbicia ori disimularea vegheată a preopinienților, clevetitorilor, închinători ai altor piezișe aspirații dominante, mărturiile selectate în conștiința teoretică a epocii, exprimate de-a lungul timpului, sunt în măsură, nu numai să illustreze și să actualizeze, dar mai ales să convingă asupra prețuirii lucide, dar, mai ales, clarvăzătoare a semnificației cardinale, vitale a limbii, să legitimeze, în vederea tuturor, dreptul natural și istoric al românilor, aidoma tuturor celorlalte popoare, și, în temeiul cartei drepturilor naturale ale omului, de a-și folosi, așa cum o legitimează și o dictează istoria, *limba lor*. Pentru că aceasta nu stă în puterea dictaturilor politice trecătoare, ci, cum este legitim, în forța adevărului ei inexpugnabil, a originii, a fizionomiei etnice, a

mentalităților, a aspirațiilor de emancipare umană, care configurează profilul antropetic, cultura materială și spirituală a popoarelor.

Toate generațiile de învățați au declarat și au perpetuat în timp prețuirea și iubirea pentru limbă ca și pentru lege (credință), și s-au jertfit, nu pentru apărarea drepturilor limbii, pentru că acest drept, *natural și istoric, îl au*, ci pentru recunoașterea și respectarea acestuia, a folosirii lui – ca și a denumirii ei – nestingherite.

De-a lungul veacurilor, toți învățații românilor au fost conștienți și au afirmat răspicat semnificația socială, națională, politică și culturală a limbii, ca mărturie a identității etnice, condiție a existenței și unității naționale, adevăr – sintetizând ideologia unei întregi istorii – consacrat, magistral, pentru posteritate, de la pupitrul președinției Academiei Române, de către academicianul Eugen Simion: „limba națională este entitate sacră pentru un popor, pentru că este cel dintâi semn al identității sale”.

Constanța relevării valorii și funcției identitare a limbii este ilustrată încă de exponenții literaturii religioase. Varlaam își intitulează *Cazania* sa, din 1643, *Carte românească de învățătură*, prin urmare nu muntenească, moldovenească ori ardelenească, ci *românească* (s.n.), convins că se adresa și era destinată tuturor românilor, ca entitate etnică unitară ca și limba, așa cum o consfințea argumentat și autoritar și mitropolitul Simion Ștefan, la 1648, în *Noul Testament de la Bălgrad*, și *Biblia de la București*, din 1688.

Pentru cronicari, unitatea limbii era asigurată de latinitatea ei, ce izvora din romanitatea poporului, cum o accentua stolnicul Constantin Cantacuzino: „românii dintr-o fântână au izvorât și cură”, și, mai erudit, principele savant, Dimitrie Cantemir, relevând romanitatea, continuitatea și unitatea etnică și lingvistică a românilor de pretutindeni.

În „*Înștiințarea* Societății Filosofoști a Neamului Românesc în Mare Prințipatul Ardealului”, de la 1795, se arăta că „prin împodobirea stilului limbii sale și deprinderea în învățături s-au înălțat firea a multor neamuri până la acea stare a nemuririi”, iar *Manifestul* Societății pentru cultivarea limbii române, la 1808, îndemna la realizarea celor două imperative: „trebuie să începem cu mijlocul cel mai de frunte cu care putem face fericirea nației, și anume cu cultivarea limbii noastre și prin ea cu lățirea tot mai mare a culturii, câștigându-se astfel vază și merite”, iar, pentru aceasta, „să fie cât se poate mai mare numărul acelor care vorbesc limba noastră”, cu încrederea profetică în perspectivele limbii: „Putem fi mândri și fericiți, gândindu-ne că, deși suntem robi, totuși limba noastră va stăpâni odată și țara aceasta” [!].

Corifeii Școlii Ardelene fac din romanitatea poporului și latinitatea limbii postulatele cardinale ale luptei lor, cultivarea și unificarea limbii fiind privite ca un act patriotic, de progres cultural, de renaștere românească întru „iubirea neamului și cinstirea nației”.

Unitatea limbii este cea mai puternică, mai accesibilă și mai convingătoare mărturie a identității etnice a tuturor românilor, încât „un argument mai convingător pentru *unitatea etnică* (s.n.) a românilor din nordul și din Sudul Dunării, în afară de *limbă și nume* (s.n.) nu se poate invoca”.

În ideologia lingvistică a vremii, toate mărturiile selectate în sprijinul argumentației propuse au, ca premisă, un suport solid și imbatabil: unicitatea limbii, care condiționează posibilitatea înțelegerii, a comunicării, faptul că românii se înțeleg între ei, indiferent din ce teritoriu lingvistic fac parte, limba fiind comună, unică, realitate evidențiată, încă la 1838, de Timotei Cipariu: „Românii se înțeleg din orice corn de lume să fie”. O consemnează, la 1839, I. Heliade Rădulescu: „Noi, Muntenii, Moldovenii și Ungurenii avem și aceeași limbă și același dialect. Mica deosebire ce avem între noi la vorbire nu o

putem socoti”. O atestă Mihail Kogălniceanu, la 1843, în *Cuvântul introductiv la Cursul de istorie națională*, o consacără /proclamă cu suverană autoritate și mândrie G. Bariț, în manifestul *Cătră filologiei noastre*, la 1858: „Se înțelege astăzi între sine poporul întreg din toate țările, fără a întâmpina vreo mare greutate și precum rar se mai înțelege părțile vreunei alte națiuni lățite și răspândite prin atâtea țări, prin câte se află întinsă românimea”, iar, 2 ani mai târziu, în 1860, Alexandru Papiu Ilarian, providențial /neîntrecut precursor al făuririi statului național unitar, în /la 1918, în *Memoriul* adresat principelui Cuza, prin care îl îndeamnă patetic să continue și să desăvârșească actul unirii de la 1859, prin unirea tuturor românilor, teritoriilor/ provinciilor realizând un „stat ideal al Românilor” care să cuprindă pe toți românii invocă unitatea limbii ca argument irefutabil, pentru a-l convinge pe domnitor: „Locuitorii sunt tot români, tot în mase compacte, vorbesc tot o limbă, fără dialecte; Românul din extremitatea Maramureșului se înțelege cu Românul din Galați sau Brăila”, pentru ca, în același an, Comisia filologică de la Sibiu să proclame sentențios, pentru posteritate, această realitate ca pe un adevăr etern, și de nezdruncinat: „Națiunea noastră este una, limba ei este încă una și aceeași deși națiunea se află în câteva provincii” (!) (s.n.). Comunitatea limbii, manifestată prin posibilitatea de înțelegere între vorbitorii ei de pretutindeni, constituie o realitate unanim recunoscută și declarată de toți învățații românilor. Reluând întocmai cuvintele lui Heliade Rădulescu și Al. Papiu Ilarian, ASTRA și revista *Transilvania* o subliniază cu tenacitate pentru posteritate acest adevăr: „În Regat, ca și în Transilvania, Banat, Maramureș, Românii vorbesc o singură limbă, fără dialecte, pentru că micile deosebiri de vorbe și de pronunție dintr-o țară în alta sunt prea puține, ca să formeze dialecte; ele sunt provincialisme foarte lesne de înlăturat în limba literară”. Unicitatea limbii este o mărturie a unității etnice, originare a românilor, dar, accentuează Gavril Precup, la 1902,

și a unității a celei spirituale, ea „este expresia cea mai potrivită a unității noastre sufletești - care dovedește comunitatea originii și a graiului”.

Raportul dintre limbă și națiune este definit multilateral. Limba este o mărturie, o expresie a identității etnice. La 1839, Gh. Seulescu, în paginile *Foii pentru minte, inimă și literatură*, relevă legătura genetică a limbii cu națiunea care o vorbește: „Graiul este nota care caracterizează pe nații, carele viețuiesc atâta încât viețuiește și graiul lor și se sting odată cu stingerea graiului lor”, de aceea „a se îngriji un popor de cultura limbii sale este a se îngriji de existența sa națională”. Ea este o condiție a vieții națiunii, cum arăta Bariț, în celebrele sale *Axiome politice*, la 1861, în *Gazeta Transilvaniei*: „Limba este sufletul dătător de viață al națiunii”, precizând valoarea ei vitală pentru români, pentru care „limba și viața sunt sinonime”. Concomitent, este un element definitor al națiunii, în interdependența lor: „Caracteristica naționalității e limba, fără limbă nu e naționalitate”, pleda Vasile Pop, în 1863, în Dieta de la Sibiu; ființa unui popor se manifestă prin limba sa: „Orice popor devine la ceea ce este numai prin limba sa națională”, având un rol covârșitor în definirea identității națiunii, afirmat plenar de Alexandru Papiu Ilarian, în volumul al III-lea al *Istoriei românilor din Dacia superioară*: „Nici sângele nu face națiunea într-atâta ca limba”, precum și în păstrarea și fortificarea acesteia, arăta, la 1860, Visarion Roman în revista sa *Amicul școalei*: „Limba este sanctuarul poporului. În limbă viază poporul, în limbă este încorporat spiritul lui, limba este tipul, expresiunea vieții sale interioare. Acesta un factor foarte puternic al patriotismului”, la care, în același an, Athanasie Marienescu adaugă o nouă dimensiune a relației: „În limba în care poporul își exprimă cugetele aflăm expresiunea deplină a naționalității”.

Din recunoașterea și declararea semnificației limbii în viața națională derivă și altă menire fundamentală a acesteia: ei îi revine un rol coercitiv,

Victor V. Grecu .....
15

unificator, constituind un liant, principalul factor de coeziune națională; cu rolul de a contribui, spune, încă la 1839, Gh. Seulescu, la uniformitatea graiului, *legând pe români între sine național* (s.n.), facilitând comunicarea între toți românii, menire pe care o circumscria Athanasie Marienescu: „de a face să se înțeleagă prin limbă națiunile ce sunt de același sânge”, reprezentând pentru G. Bariț, la 1845, un element de recunoaștere și constituire a unității naționale: „Limba este un nod foarte puternic și un magnet atrăgătoriu”, căruia îi asociază, la 1848, calitatea de argument primordial în lupta pentru apărarea naționalității, ea fiind „un puternic *magnet*, care Românilor dincoace de munți, până când se vor afla Moldovo-Românii măcar numai în rangul lor politicesc de astăzi, pe vremi înainte le cheazășuiește pentru naționalitate”.